

18.10.2012

Metsähallitus Laatumaa, Tuulivoima
Veteraanikatu 5
90100 Oulu

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO KIVIVAARA-PEURAVAARA TUULIPUISTO- HANKKEEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMASTA

Metsähallitus Laatumaa on toimittanut Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaisen ympäristövaikutusten arviointiohjelman Kivivaara-Peuravaara tuulipuisto – hankkeesta.

HANKETIEDOT JA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

Hankkeen nimi

Kivivaara-Peuravaara tuulipuisto

Hankkeesta vastaava

Kivivaara-Peuravaara tuulipuisto hankkeesta vastaa Metsähallitus Laatumaa, yhteyshenkilönä tuulivoimapäällikkö Erkki Kunnari.

YVA-ohjelman on laatinut hankkeesta vastaavien toimeksiannosta Pöyry Finland Oy, yhteyshenkilönä Mari Kangasluoma.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (jatkossa ELY-keskus) toimii arviointimenettelyssä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (YVA-laki 468/1994, muutos 458/458/2006) mukaisena yhteysviranomaisena. Ympäristövaikutusten arvioinnista annetun asetuksen 6 §:n perusteella tuulivoimalahankkeisiin, kun yksittäisten laitosten lukumäärä on vähintään 10 kappaletta tai kokonaisteho vähintään 30 megawattia sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja

päätöksenteossa sekä samalla lisätä kansalaisten tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia.

YVA-menettelyn tarkoitus on selvittää suunnittelun ja päätöksenteon kannalta merkittävät asiat ja vaikutukset, joita hankkeesta ja sen ympäristössä on, ja joita eri tahot pitävät merkittävinä.

Arviointimenettely on kaksivaiheinen. Ensimmäisessä vaiheessa käsitellään arviointiohjelmaa, joka on hankkeesta vastaavan suunnitelma hankkeen ja sen vaihtoehtojen ympäristövaikutusten arvioimiseksi. Arviointiohjelma sisältää myös suunnitelman, miten osallistuminen arviointimenettelyssä järjestetään. Yhteysviranomaisen antaa hankkeesta vastaavalle arviointiohjelmasta lausunnon, joka sisältää myös yhteenvedon muiden viranomaisten lausunnoista ja yleisön mielipiteistä.

Toisessa, YVA-selostusvaiheessa hankkeesta vastaava kokoaa arvioinneista arviointiselostuksen, joka tulee laatia arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen ohjelmasta antaman lausunnon perusteella. Arviointimenettely päättyy yhteysviranomaisen lausuntoon arviointiselostuksesta. Hankkeesta vastaavan on liitettävä yhteysviranomaisen lausunto arviointiselostuksen kanssa valmiin hankesuunnitelman lupa- ja hyväksymishakemuksiin.

Arvioitava hanke ja sen vaihtoehdot

Suunnitteilla oleva tuulivoimapuisto sijaitsee Hyrynsalmen ja Suomussalmen kuntien alueella sijaitsevalla Kivivaara–Peuravaaran alueella. Tuulivoimapuistoa suunnitellaan 27–50:lle noin 3 MW:n yksikkötehoiselle tuulivoimalaitokselle, joiden nimellisteho on yhteensä noin 81–150 MW ja vuosituotanto noin 243–450 GWh valitusta vaihtoehdosta riippuen.

Vaihtoehto 1 (VE1): Rakennetaan alueelle 50 tuulivoimalaa. 22 voimalaa sijaitsee Suomussalmen kunnan ja 28 Hyrynsalmen kunnan alueella. Voimalat liitetään sähköverkkoon rakentamalla Seitenoikean sähköasemalta 110 kV:n voimajohto alueella sijaitsevalle sähköasemalle. Hankevaihtoehdon VE1 voimalat voidaan rakentaa tuotantokuntoon kahden vuoden aikana. Tuulivoimapuiston nimellisteho on 150 MW. Suunnittelualueen sisällä sähköasemat (2 kpl) yhdistetään 110 kV voimajohdolla.

Hankevaihtoehdon VE1 sisäisen sähkönsiirron vaihtoehdot:

Hankevaihtoehdossa VE1 alueen eteläosan sähköasemalta rakennetaan 110 kV johto pohjoisen alueen sähköasemalle. Johdon pituus on noin 8,5 km. Tuulipuiston sisäiselle sähkölinjalle on kaksi vaihtoehtoa (**SVE1** ja **SVE2**), jotka eroavat hieman toisistaan lähinnä ilmajohdon reitin osalta.

Vaihtoehto 2 (VE2): Rakennetaan alueelle 27 tuulivoimalaa. Voimalat sijaitsevat Hyrynsalmen kunnassa. Vaihtoehdon voimalat voidaan rakentaa tuotantokuntoon yhden–kahden vuoden aikana. Tuulivoimapuiston nimellisteho on 81 MW. Voimalat

liitetään sähköverkkoon rakentamalla Seitenoikean sähköasemalta 110 kV voimajohto hankealueella sijaitsevalle sähköasemalle.

Nollavaihtoehtona tarkastellaan tuulipuistohankkeen toteuttamatta jättämistä.

ARVIOINNISTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Arviointiohjelma oli nähtävillä 17.8.–17.9.2012 Hyrynsalmen ja Suomussalmen kunnissa, Hyrynsalmen ja Suomussalmen kirjastoissa ja Kainuun Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa. Kuulutus julkaistiin Kainuun Sanomissa ja Ylä-Kainuu-lehdessä. Arviointiohjelma ja kuulutus ovat nähtävillä ELY-keskuksen Internet-sivuilla.

Yhteysviranomaisen pyysi lausunnot Hyrynsalmen ja Suomussalmen kunnilta, Kainuun maakunta -kuntayhtymältä, Museovirastolta, Kainuun luonnonsuojelupiiriltä ja Kainuun lintutieteelliseltä yhdistykseltä. Arviointiohjelmasta annetuista lausunnoista ja mielipiteistä on yhteenvedo tämän lausunnon lopussa.

Kaikille avoin yleisötilaisuus järjestettiin Hyrynsalmen kunnanvirastolla 29.8.2012 ja Suomussalmen kunnanvirastolla 30.8.2012.

YVA-menettelyä seuraamaan ja ohjaamaan on tarkoitus koota laaja-alainen seurantaryhmä, jonka tarkoituksena on valmistella hanketta sekä välittää tietoa viranomaisille ja eri intressipiireille.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Yleistä ja hankekuvaus

Arviointiohjelma sisältää pääpiirteissään ne asiat, jotka ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun asetuksen (713/2006) 9 §:n mukaan kuuluukin esittää. Tiedot hankkeen tarkoituksesta, hanke-alueesta ja hankevastaavasta on esitetty. Tekniset tiedot esitetään varsin havainnollisesti. Voimaloiden ja rakenteiden viitteellinen sijoittelu on hyvä jo ohjelmavaiheessa, jotta lausunnonantajat ja yleisö saavat käsityksen hankkeen sijoittumisesta.

Hankkeen vaihtoehdot

YVA-menettelyn keskeisiin tavoitteisiin kuuluu hankkeen eri toteuttamisvaihtoehtojen tarkastelu. Vaihtoehtotarkastelun tarkoituksena on tukea päätöksentekoa tuottamalla tietoa hankkeen vaihtoehtoisista ratkaisuista ja niiden vaikutuksista tavoitteena löytää optimaalinen vaihtoehto mm. haitallisten ympäristövaikutusten minimoimiseksi.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan tuulipuiston toteuttamisvaihtoehtojen määrä vaikuttaa riittävältä. Suunnitteluala on varsin laaja. Mikäli arvioinnin edetessä

jokin muu vaihtoehto todetaan ympäristövaikutuksiltaan tai hankevastaavan näkökulmasta tarkoituksen mukaiseksi, se on mahdollista ottaa mukaan arviointiprosessiin. Sähkönsiirron SVE1 kulkee osittain hankealueen ulkopuolella (s. 16, kuva 3-4). Yhteysviranomaisen katsoo, että tältä osin hankealue olisi voinut olla laajempi sisältäen myös mahdollisesti rakennettavan sähkölinjan vaikutusalueineen. Sähkölinjalla saattaa ympäristövaikutusten lisäksi olla vaikutuksia mm. maanomistukseen. Ympäristövaikutusten tulee olla arvioituna siten, että sen vaihtoehdon, jolle haetaan lupaa, ympäristövaikutukset on arvioitu YVA-menettelyssä riittävällä tavalla.

Liittäminen sähköverkkoon

Olennaisena osana tuulivoimahanketta ovat voimaloiden kytkeminen toisiinsa sekä edelleen sähköasemaan ja sieltä sähköverkkoon. Yhteysviranomaisen mielestä myös tämä on arviointiohjelmassa kuvattu selkeästi.

Suunnittelun vaihe, suunnittelu- ja toteuttamisaikataulu

Tuulivoimapuistoalueen yleiskaavoitus on käynnistynyt ja tulee etenemään rinnakkain YVA-menettelyn kanssa. YVA-menettelyyn ja kaavoitukseen liittyvät yleisötilaisuudet tullaan mahdollisuuksien mukaan järjestämään yhdessä. Myös tuulivoimapuiston tekninen suunnittelu on parhaillaan käynnissä. Tuulivoimapuiston ensimmäisen vaiheen rakentamisen on alustavasti arvioitu alkavan vuonna 2013, jolloin tuulivoimapuisto voitaisiin ottaa käyttöön vuonna 2014 tai 2015. Toteutusaikataulu tarkentuu teknisen suunnittelun, YVA-menettelyn ja kaavoituksen edetessä.

Yhteysviranomaisen mielestä hanke ei aikataulullisesti ole edennyt YVA-menettelyn kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Yhteysviranomaisen olisi tullut lausua arviointiohjelmasta riittävän varhaisessa vaiheessa ennen maastoselvitysten toteuttamista. Jos hanke etenee esitetyssä aikataulussa, täydentäviä maastoselvityksiä ei kaikilta osin ole mahdollista toteuttaa ennen arviointiselostuksen valmistumista.

Hankkeen YVA-menettelyn liittyminen muihin hankkeisiin ja menettelyihin

Lähialueiden tiedossa olevat tuulivoimahankkeet tuodaan esille samoin kuin muutkin hankkeet ja suunnitelmat, jotka liittyvät tuulivoimahankkeiden toteuttamiseen Kainuun alueella. Mahdollisten voimajohtohankkeiden suunnittelun tilanteesta ei arviointiohjelmassa ole mainintaa. Voimajohtohankkeet ovat keskeinen osa kantaverkon kehittämisen perusratkaisuja, joilla varaudutaan liittämään kantaverkkoon tuulivoimakapasiteettia.

Yhdyskuntarakenne ja maankäyttö

Hankealueen ja lähiseudun asutus on kuvattu havainnollisesti ja perusteellisesti. Asutusta on tutkittu 1500 m:n säteellä. Yhteysviranomainen kehottaa harkitsemaan sitä onko se riittävä etäisyys esim. melun osalta.

Voimassa olevat ja vireillä olevat kaavat tai muut maankäytön suunnitelmat

Kainuun maakunta –kuntayhtymä toteaa lausunnossaan, että maakuntakaavaa käsittelevässä kohdassa 4.1.2.2. luetellaan Kainuun maakuntakaava-alueita koskevat määräykset. Niihin esitetään lisättäväksi rantojen käyttöä ja turvetuotantoa koskevat määräykset.

Arviointiohjelmassa VAT:t on mainittu vain tuulivoimarakentamisen edistämisen osalta. VAT:ssa on myös tavoitteita, jotka saattavat aiheuttaa ristiriitaa tuulivoimarakentamisen osalta (mm. luontoarvojen huomioon ottaminen). Yhteysviranomainen olettaa, että YVA-selostuksessa VAT:t arvioidaan riittävän laajasti.

Yhteysviranomainen huomauttaa, että kaavoitustilanteen kuvauksessa (s. 35, kuva 4-5) on pieni puute. Emäjoen vesistön rantaosayleiskaavan muutos ja laajennus (sininen raja) käsittää Hoikkajärven lisäksi Mustajärven ja Halttusen sekä Hyrynjärveltä pieniä muutoskohteita.

Maisema ja kulttuuriympäristö

Kainuun maisema-alueiden inventointi on meneillään ja samassa yhteydessä arvioidaan maisemamaakuntien (s.35) jakoa uudelleen. Päivitys valmistuu vasta 2013 aikana. Yhteysviranomainen katsoo, että siihen saakka on voimassa nykyinen maisemamaakuntajako.

Vaikutusten arviointi

Arviointiohjelman tarkoituksena on mm. kertoa menetelmistä, joilla arviointi aiotaan toteuttaa, luvussa 5 on kuvattu arvioinnin toteuttamistapa eri vaikutustyypeittäin. Arviointi tulee suorittaa tässä lausunnossa esitetyt näkökohdat ja täydennykset huomioon ottaen. Käytetyt menetelmät on kuvattava arviointiselostuksessa.

Vaikutusten arviointialue

Arviointiohjelmassa tuodaan asianmukaisesti esiin kunkin vaikutustyyppin erilainen vaikutusalue. Vaikutusalueen rajaukset vaikutustyypeittäin on kuvattu sekä etäisyysvyöhykkeet hankealueilta esitetty kartalla.

Vaikutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöön

Arviointiohjelmassa ei lähdetiedostossa ole mainintaa Hyrynsalmen ja Suomussalmen kuntien alueelle laadituista kulttuuriympäristöohjelmista. Ohjelmat tulee ottaa huomioon kulttuuriympäristö- ja maisemaselvityksissä.

Maisemavaikutukset arvioidaan alustavasti 12 km säteellä (s. 54). Varsinkin hankealueen eteläpuolella n. 12 km vyöhykkeen ulkopuolella on vaaramaisemaa, jossa tuulipuisto saattaa näkyä. Ohjelmassa mainitaan, että tarkastelualueetta laajennetaan tarvittaessa (s. 56). Kainuun museo tuo lausunnossaan esille, että kaukomaisemassa tarkastelualueeksi täytyy ottaa huomioon huomattavasti laajempi alue. Hyrynsalmen hankealue sijaitsee lähellä keskustaajamaa ja Emäjoen vesistöön tukeutuvaa pysyvää asutusta ja loma-asutusta, mikä lisää vaatimustasoa selvitettäessä tuulivoimapuiston vaikutuksia maisemakuvaan. Suomussalmen kunta on lausunnossaan tuonut esille, että vaikutusarviointiin sisältyvät mallinnukset tulisi laatia siten, puiston vaikutukset mm. maisemaan voidaan havainnollistaa riittävän tarkasti. Kainuun museon mielestä merkittävien kulttuurihistoriallisten kohteiden suunnasta tehtyjä mallinnuksia ja kuvasovitteita on tehtävä kohteista eri korkeuksilta ja suunnista.

Yhteysviranomainen katsoo, maisemavaikutusten tarkastelu tulee ulottaa niin laajalle alueelle kuin vaikutuksia on olemassa. Vaikutukset ulottuvat ainakin lähialueen vaaroille.

Vaikutukset muinaisjäänneksiin

Kainuun museo tuo lausunnossaan esille, että nykytilan kuvaus muinaisjäänneksen osalta on asiallinen ja totuudenmukainen ja toteaa, että esihistoriallisten pyyntikuoppien löytymistä ei voi pitää mitenkään erityisen epätodennäköisenä. Eситetyn inventointisuunnitelman johdosta Kainuun Museo korostaa, että inventoinnin on ehdottomasti perustuttava siihen, että alueet, joihin rakentaminen tulee vaikuttamaan, käydään maastossa tarkastamassa. Missään tapauksessa ei riitä se, että selvitetään jokin yleinen ”alueen muinaisjäännepotentiali”. Inventoinnista on laadittava kertomus, josta yksiselitteisesti ilmenee, mitkä alueet inventoija on maastossa käynyt läpi.

Varjon vilkkuminen

Tuulipuiston aiheuttamaa liikkuvan varjostuksen vaikutuksia arvioidaan mallintamalla eri vuorokauden- ja vuodenaikoina. Mallinnus aiotaan tehdä niille voimaloille, joiden lähellä sijaitsee asutusta tai muuta toimintaa, joille vilkkumisesta voi aiheutua haittoja. Yhteysviranomainen edellyttää tulosten havainnollista esittämistä sekä epävarmuustekijöiden esiin tuomista.

Jos voimaloissa käytetään vilkkuvia lentoestevaloja, tulee niiden, erityisesti pimeän aikana havaittava, välkevaikutus mallintaa samalla tavalla kuin auringonpaisteesta

aiheutuvaa välkettä. Tarvittaessa välkevaikutuksia on syytä visualisoida kuvasovitteiden tai animaatioiden avulla.

Ihmisten elinolot, elinkeinot ja viihtyvyys

Yhteysviranomaisen näkee tärkeänä ihmisten elinoloihin, viihtyvyyteen ja virkistyskäyttöön kohdistuvien vaikutusten arvioinnin riittävällä tavalla. Hyrynsalmen taajaman läheisyys tulee vaikutusten arvioinnissa erityisesti ottaa huomioon. Arvioinnissa tulee selvittää aiheuttaako hanke rajoituksia metsästykselle, luonnossa liikkumiselle tai muulle virkistyskäytölle.

Vaikutukset kasvillisuuteen ja eläimiin

Yhteysviranomaisen pitää luontovaikutusten arviointia ohjelmassa varsin kattavana ja erityisesti hyvänä sitä, että maast selvitykset kohdennetaan hankkeen toteutuessa muuttuville alueille. Suunnitteilla oleva tuulipuistohanke sijoittuu asumattomalle metsäalueelle, jolle rakennettava infrastruktuuri mahdollisesti pirstoo eri muodoissa pysyvästi toistaiseksi vielä yhtenäisiä alueita jopa tuhansien metsähehtaarien alueilla, mihin on yhdessä lausunnossa kiinnitetty huomiota. Yhtenäisten alueiden pirstoutumisen vaikutukset tuleekin tarkemmin selvittää.

Arviointiselostuksessa tulee analysoida hankkeen vaikutukset inventoinnissa löydetuille arvokkaille luontotyypeille. Yhteysviranomaisen näkee tarpeellisena kallioalueiden, koskemattomien puustoalueiden ja vanhojen kuusikoiden huomioimista selvityksessä.

Natura 2000-alueet ja suojelualueet

Arviointiohjelman mukaan aiotaan osana hankkeen YVA-menettelyä laatia luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-arvioinnin tarveharkinta koskien Säynäjäsuo-Matalasuo Natura-alueita. Muiden lähistön Natura-alueiden todetaan sijaitsevan mahdollisen vaikutusalueen ulkopuolella, eikä niiden suojeluperusteille näin katsota aiheutuvan haitallisia vaikutuksia. Yhteysviranomaisen katsoo tarpeelliseksi, että arviointiselostuksessa perustellaan tarkemmin lähimmän Natura-alueen, Joutensuon-Mustosensuon, jättäminen Natura-tarvearvioinnin ulkopuolelle.

Muut eläimistöselvitykset

Tuulivoiman tuotantoalueet vaikuttavat liito-oraviin ja lepakoihin muun muassa yhtenäisten alueiden pirstoutumisen, rakennustöiden aiheuttaman häiriön sekä voimaloiden aiheuttaman melun osalta.

Yhteysviranomaisen pitää arviointiohjelmassa aiottuja selvityksiä luontodirektiivin IV(a) mukaisten liito-oravan ja lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin tarpeellisina.

Yhteysviranomaisen katsoo, että esitettyä liito-oravaselvitystä tulee täydentää. Lajin esiintyminen tulee selvittää muuttuvilta alueilta tarkemmin siten, että niiltä kartoitetaan myös lisääntymis- ja päivälepopaikat, jos lähialueelta on tehty havaintoja lajin esiintymisestä. Liikkumisyhteyksien turvaamisedellytyksiä tulee selvityksissä myös tarkastella.

Liikennevaikutukset

Ympäristövaikutusten arviointiohjelman mukaan tuulipuiston vaikutuksia liikenteeseen arvioidaan asiantuntija-arviona tarkastelemalla tuulipuiston rakentamiseen ja toimintaan liittyvien kuljetusten määriä ja käytettyjä reittejä sekä vertaamalla kuljetusmääriä teiden nykyisiin liikennemääriin. Tarkastelualueena ovat tuulipuistoalueelle suuntautuvat tiet.

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan tulisi hankkeen vaikutuksia arvioida liikenneturvallisuuteen kiinnittäen erityisesti huomiota yleisten teiden liittymiin.

Vaikutukset ilmastoon

Arviointiohjelman mukaan tuulivoimalla tuotettu sähkö ei aiheuta kasvihuonekaasutai muita savukaasupäästöjä ja hankkeen positiiviset vaikutukset ilmanlaatuun ja ilmastoon johtuvat näiden päästöjen välttämisestä energiantuotannossa.

Tuulivoima ei tuotantovaiheessa aiheuta kasvihuonekaasupäästöjä, mutta koko elinkaarta tarkasteltaessa kaikilla energiantuotantomuodoilla on ilmastovaikutuksia. Yhteysviranomaisen näkee perustelluksi, että vaikutusta kasvihuone- ja savukaasupäästöihin arvioidaan eri vaihtoehtoilla, nollavaihtoehto mukaan lukien, ottamalla huomioon myös korvaavan energian tuottamiseen liittyvät päästöt ja säätövoima.

Meluvaikutukset

Yhteysviranomaisen katsoo, syntyviä meluvaikutuksia arvioitaessa on huomioitava asukkaat, alueen virkistyskäyttö sekä tuotanto- ja kotieläimet.

Hankkeen edellyttämät luvat ja suunnitelmat

Kivivaara-Peuravaara tuulipuistohankkeessa on tarkoitus toteuttaa hankkeen YVA-menettely ja alueen yleiskaavoitus mahdollisimman samassa aikataulussa. YVA-menettelyn yhteydessä laaditaan myös kaavoitusta varten tarvittavat selvitykset ja

vaikutusten arvioinnit. YVA-arviointiselostuksessa tulee käydä läpi hankkeen selvitykset ja arvioida hankkeen vaikutukset eri vaihtoehdoille. YVA-arviointiselostuksen tulee olla valmis ennen kaavan valmisteluvaiheen nähtäville panoa. Yleiskaavaluonnos ja YVA arviointiselostus voidaan asettaa samaan aikaan nähtäville, ja hankkeen vaikutuksia eri vaihtoehdoille voidaan arvioida riittävän aikaisessa vaiheessa.

Haittojen ehkäisy ja lieventäminen

YVAA:n 10 § mukaisesti arviointiselostuksessa on oltava ehdotus toimiksi, joilla ehkäistään ja rajoitetaan haitallisia ympäristövaikutuksia.

Mikäli hanke toteutuu, haitallisten vaikutusten lieventämiskeinojen käyttöönotto nousee keskeiseksi. Haittojen ehkäisyn ja lieventämisen tarkastelun tulee kohdentua ainakin maankäyttöön, ihmisiin, virkistyskäyttöön, maisemaan, luonnon monimuotoisuuteen ja erikseen lintuihin.

Yhteysviranomaisen lausunnon yhteenveto ja johtopäätökset

Arviointiohjelma on selkeä ja asiantuntevasti laadittu. Täydennystarpeet ovat vähäisiä.

Hankkeen liittyminen muihin alueen hankkeisiin on esitetty asianmukaisesti ja on tuotu esiin mahdollinen yhteistyö muiden tuulivoimatoimijoiden kanssa.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan toteuttamisvaihtoehtojen määrä vaikuttaa riittävältä. Mikäli arvioinnin edetessä jokin muu vaihtoehto arviointiohjelmassa esitetyillä suunnittelu-alueilla todetaan ympäristövaikutuksiltaan tai hankevastaavan näkökulmasta tarpeenmukaiseksi, on se mahdollista ottaa mukaan arviointiin.

Yhteysviranomainen näkee tärkeänä ihmisten elinoloihin, viihtyvyyteen ja virkistyskäyttöön kohdistuvien vaikutusten arvioinnin riittävällä tavalla. Arvioinnissa tulee selvittää aiheuttaako hanke rajoituksia metsästykselle, luonnossa liikkumiselle tai muulle virkistyskäytölle.

Yhteysviranomainen pitää tärkeänä sitä, että muinaismuistot inventoidaan maastossa kaikkien niiden alueiden osalta, joihin rakentaminen tulee vaikuttamaan.

Hankkeen vaikutuksia liikenneturvallisuuteen on arvioitava kiinnittäen erityistä huomiota yleisten teiden liittymiin. Tuulivoimaloiden sijoittamisen suunnittelussa tulee huomioida voimaloiden suojaetäisyydet maanteihin.

Yhteysviranomainen suosittelee alueen asukkaiden, virkistyskäytön, tuotanto- ja kotieläinten huomioon ottamista syntyvien meluvaikutusten arvioinnissa.

Yhteysviranomainen edellyttää erityisesti pimeän aikana havaittavan lento-estevalaistuksen aiheuttaman välkevaikutuksen arviointia. Tarvittaessa välkevaikutuksia on syytä visualisoida kuvasovitteiden tai animaatioiden avulla.

Yhteysviranomainen katsoo, että maisemavaikutusten tarkastelu tulee ulottaa riittävän laajalle alueelle, vaikka ne ovatkin esitetyn vyöhykkeen ulkopuolella. Vaikutusarviointiin sisältyvät mallinnukset tulee laatia siten, että puiston vaikutukset mm. maisemaan voidaan havainnollistaa riittävän tarkasti. Merkittävien kulttuurihistoriallisten kohteiden suunnasta tehtyjä mallinnuksia ja kuvasovitteita on tehtävä kohteista eri korkeuksilta ja suunnista.

Arviointiselostuksessa tulee analysoida hankkeen vaikutukset inventoinnissa löydetyille arvokkaille luontotyypeille. Yhteysviranomainen näkee tarpeellisena kallioalueiden, koskemattomien puustoalueiden ja vanhojen kuusikoiden huomioimista selvityksessä. Luonnontilaisten alueiden pirstoutumisen vaikutuksia tulee selvityksissä myös tarkastella.

Arviointiselostuksessa tulee käydä läpi hankkeen selvitykset ja arvioida hankkeen vaikutukset eri vaihtoehdoille. Arviointiselostuksen tulee olla valmis ennen kaavan valmisteluvaiheen nähtäville panoa. Osayleiskaavaluonnos ja YVA-arviointiselostus voidaan asettaa samaan aikaan nähtäville.

Yhteysviranomaisen lausunnon huomioon ottaminen

YVAL:n 10 §:n perusteella hankkeesta vastaavan tulee selvittää hankkeen ja sen vaihtoehtojen vaikutukset arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon perusteella. Yhteysviranomainen on tässä lausunnossa joissain kohdin edellyttänyt tarkennettavaksi arviointiohjelmassa laadittavaksi esitettyjä selvityksiä.

Arviointiselostusta laadittaessa on muistettava valtioneuvoston asetuksen (713/2006) 10 §:n edellytys siitä, että selostuksessa on esitettävä tarpeellisessa määrin selvitys siitä, miten yhteysviranomaisen lausunto arviointi-ohjelmasta on otettu huomioon.

Arviointiselostus liitteineen tulee toimittaa yhteysviranomaiselle myös sähköisessä muodossa; yksittäisen tiedoston koko saa olla verkkopalvelua varten enintään 5 Mt.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNNOSTA TIEDOTTAMINEN

Kainuun ELY-keskus lähettää yhteysviranomaisen lausunnon hankkeesta vastaavalle. Kopiot arviointiohjelmasta annetuista lausunnoista ja mielipiteistä yhteysviranomainen toimittaa hankevastaavalle. Alkuperäiset lausunnot säilytetään ja arkistoidaan Kainuun ELY-keskuksessa.

Yhteysviranomaisen lausunto lähetetään tiedoksi lausunnonantajille ja mielipiteen esittäjille. Lausunto on nähtävillä Hyrynsalmen ja Suomussalmen kunnanvirastoissa ja pääkirjastoissa sekä Kainuun ELY-keskuksessa, sekä myös sähköisenä osoitteessa www.ely-keskus.fi → ELY-keskukset → Kainuun ELY → Ympäristönsuojelu → Ympäristövaikutusten arviointi YVA ja SOVA → Vireillä olevat YVA-hankkeet → Energian tuotanto

SUORITEMAKSU

Maksu 6000 €

Maksun määräytymisen perusteet

Maksu määräytyy Valtioneuvoston asetuksessa (1394/2010) olevan ympäristötehtävien suoritteita koskevan maksutaulukon mukaisesti: lausunto arviointiohjelmasta, kun hanke tai sen vaikutukset ulottuvat kahden kunnan alueelle (yhden kunnan alueelle 4800 €, toisesta kunnasta peritään lisämaksu 1200 €). Kivivaara-Peuravaaran tuulipuistohanke sijoittui Hyrynsalmen ja Suomussalmen kuntien alueelle.

Laskun lähettäminen

Lasku lähetetään myöhemmin Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta.

Oikaisun hakeminen maksuun

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että lausunnosta perittävän maksun määrittämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua ELY-keskukselta. Lausunnon liitteenä ovat ohjeet maksua koskevan oikaisuvaatimuksen tekemiseen.

Ympäristö- ja luonnonvarat vastuualue
Ylijohtaja

Kari Pääkkönen

Ylitarkastaja

Jouko Saastamoinen

LIITTEET Liite 1: Maksua koskeva oikaisuvaatimusosoitus
 Liite 2: Lausunnot ja mielipiteet

TIEDOKSI Suomen ympäristökeskus
 Hyrynsalmen kunta
 Suomussalmen kunta
 Kainuun maakunta -kuntayhtymä

Kainuun museo

Kainuun lintutieteellinen yhdistys ry

Mielipiteen esittäjät

LIITE 1. MAKSUA KOSKEVA OIKAISUVAATIMUSOSOITUS

Oikaisuvaatimusviranomainen

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että maksun määrittämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia oikaisua **Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta**.

Oikaisuvaatimusaika

Oikaisuvaatimus on toimitettava Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle **kuuden (6) kuukauden kuluessa** lausunnon antamispäivästä, jolloin lausunnosta perittävä maksu on määrätty.

Oikaisuvaatimuskirjelmän sisältö ja allekirjoittaminen

Oikaisuvaatimuskirjelmässä on ilmoitettava:

- oikaisua vaativan nimi, kotikunta ja postiosoite
- lausunto, jonka maksua vaaditaan muutettavaksi, alkuperäisenä tai kopiona
- oikaisu, joka maksuun vaaditaan
- oikaisuvaatimuksen perustelut.

Oikaisuvaatimuskirjelmä on oikaisua vaativan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitettava. Jos oikaisua vaativan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä taikka jos oikaisuvaatimuksen laatija on joku muu henkilö, oikaisuvaatimuskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi, postiosoite ja kotikunta.

Oikaisuvaatimuskirjelmän perille toimittaminen

Oikaisuvaatimuskirjelmä on toimitettava Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kirjaamoon. Oikaisuvaatimuskirjelmän voi toimittaa henkilökohtaisesti tai valtuutetun asiamiehen välityksellä. Sen voi omalla vastuulla lähettää myös postitse, lähetin välityksellä, telekopiona tai sähköpostina. Oikaisuvaatimuskirjelmä on toimitettava niin ajoissa, että se on perillä viimeistään oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen aukioloajan päättymistä.

Oikaisuvaatimuskirjelmän toimittamisesta telekopiona tai sähköpostina säädetään tarkemmin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003)

Yhteystiedot

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
postiosoite PL 115, 87101 Kajaani
käyntiosoite Kalliokatu 4, Kajaani
puhelin 020 95 023 500
Fax 08 6141670
sähköposti kirjaamo.kainuu@ely-keskus.fi
virka-aika 8.00 - 16.00

LIITE 2. LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Yhteysviranomaiselle toimitettiin yhteensä 5 lausuntoa ja mielipidettä.

Hyrynsalmen kunta

Hyrynsalmen kunnanhallitus toteaa lausuntonaan, ettei sillä ole huomautettavaa Kivivaara-Peuravaaran tuulipuistohankkeen arviointiohjelmasta.

Suomussalmen kunta

Suomussalmen kunta toteaa lausunnossaan, että Kivivaara-Peuravaara tuulipuiston ympäristövaikutusten arviointiohjelma kattaa riittävän alueen ja siinä esitetyt selvitykset ovat riittävän monipuoliset hankkeen vaikutusten arvioimiseksi. Kunta kiinnittää huomiota vaikutusarviointiin sisältyvien mallinnusten laatimiseksi siten, että puiston vaikutukset mm. maisemaan voidaan havainnollistaa riittävän tarkasti.

Kainuun maakunta -kuntayhtymä

Kainuun maakunta –kuntayhtymä toteaa lausunnossaan seuraavaa:

Monipuolisen uusiutuvan ja paikallisen energian tuotannon lisääminen on yksi Kainuun maakuntaohjelmaan ja ilmastostrategiaan määritellyistä tavoitteista vastata globaalin ilmastomuutoksen haasteeseen. Kainuun ilmastostrategiassa tavoitellaan vuositasolla 75 GWh tuulivoimatuotantoa vuoteen 2020 mennessä. Suunniteltu hanke lisää tuulivoiman tuotantoa Kainuussa ja siten edistää ilmastostrategian ja maakuntaohjelman tavoitteita.

Voimassa olevassa Kainuun maakuntakaavassa ei ole osoitettu tuulivoima-alueita. Kainuussa on toteutettu yhteistyössä viiden muun Itä- ja Keski-Suomen maakunnan kanssa Sisä-Suomen tuulivoimaselvitys, jossa on määritelty potentiaaliset tuulivoimatuotantoon soveltuvat alueet maakuntakaavoituksen näkökulmasta. Vuonna 2013 käynnistävän Kainuun kokonaismaakuntakaavan tarkistuksen yhteydessä on tarkoitus käsitellä tuulivoiman tuotantoon soveltuvia alueita Sisä-Suomen tuulivoimaselvityksen ja sitä täydentävien selvitysten pohjalta. Suunniteltu Kivivaara-Peuravaara hankealue kuuluu Sisä-Suomen tuulivoimaselvityksessä määriteltyihin potentiaalsiin tuulivoima-alueisiin.

Voimassa olevassa Kainuun maakuntakaavassa osoitetut maankäyttövaraukset on huomioitu arviointiohjelmassa.

Arviointiohjelman maakuntakaavaa käsittelevässä kohdassa 4.1.2.2. luetellaan Kainuun maakuntakaava-aluetta koskevat yleismääräykset. Niihin esitetään lisättäväksi rantojen käyttöä ja turvetuotantoa koskevat määräykset.

Arviointiohjelmassa esitettyihin selvityksiin ei ole huomautettavaa.

Kainuun Museo

Kainuun Museo toteaa lausunnossaan, että korkealle vaaralle sijoitetut tuulivoimalat näkyvät kauas kaukomaisemassa. Arviointiohjelmassa tehtäväksi suunniteltujen tietokonemallinnuksien, näkemäanalyysien ja valokuvasovitteiden avulla voi vasta arvioida vaikutuksia ko. maisemaan ja ympäristöön. Merkittävien kulttuurihistoriallisten kohteiden suunnasta tehtyjä mallinnuksia ja kuvasovitteita on tehtävä kohteista eri korkeuksilta ja suunnista.

Tarkastelualueeksi maiseman ja kulttuuriympäristökohteiden osalta on alustavasti määritetty 12 km hankealueista. Kaukomaisemassa tarkastelualueeksi täytyy ottaa huomioon huomattavasti laajempi alue.

Nykytilan kuvaus muinaisjäännösten osalta on asiallinen ja totuuden mukainen, tosin esihistoriallisten pyyntikuoppien löytymistä alueelta ei voi pitää mitenkään erityisen epätodennäköisenä.

Hyvin tehty muinaisjäännösinventointi on edellytys sille, että muinaismuistolain rauhoittamat muinaisjäännökset voidaan ottaa asianmukaisesti huomioon tuulipuiston suunnittelussa ja toteutuksessa.

Kainuun Museo korostaa, että inventoinnin on ehdottomasti perustuttava siihen, että alueet, joihin rakentaminen tulee vaikuttamaan, todella käydään maastossa tarkastamassa. Missään tapauksessa ei riitä se, että selvitetään jokin yleinen ”alueen muinaisjäännöspotentiaali”. Inventoinnista on laadittava kertomus, josta yksiselitteisesti ilmenee, mitkä alueet inventoija on maastossa käynyt läpi.

XXXX:n lausunto

Lausunto on annettu Pudasjärven Tolpanvaara-Jylhävaaran tuulipuistohankkeesta, mutta koskee lausunnon antajien mielestä myös Kivivaara-Peuravaara hanketta.

Lausunnossa on tuotu esille se, että tuulivoimalat sijoittuvat täysin neitseelliseen, luontoarvojen ja maisemallisten seikkojen kannalta herkkään ympäristöön. Alueelle ei ole maakuntahallituksen suunnitelmaa tai esitystä ”tuulivoimapuistoiksi”.

Lausunnon antajat ovat huolissaan siitä, että vaarajakson korkeimmille vaaroille sijoiteltuna tuulimyllyt muodostavat 50-100 km yhtenäisen tuulivoimapuistoalueen, kun suunnitelmissa esitettyjen massiivisten 230 metrin tuulimyllyjen vaikutusalue on eri lähteissä esitetty olevan 5-10 kilometriä.

Tuulivoimapuistot tulisivat sijoittumaan tärkeimpien valtavyölien tuntumaan ja ovat erinomaisesti nähtävissä kaikkialla tiealueiden varrella ja maisemapaidoilla. Tämän on nähty olevan uhka matkailuelinkeinoille.

Laaja-alaiset metsäalueet pirstoutuvat tuulivoimapuistojen rakentamisen seurauksena, mistä seuraa vakavaa haittaa ja vaaraa kaikille luonto- ja ympäristöarvoille. Alueiden pirstoutuminen on sitä suurempaa, mitä enemmän tuulivoimaloita hajajäitetään hallitsemattomasti ympäri vaaroja.

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun vaaramaisemilla on merkittävää valtakunnallista ja maakunnallista maisema- ja ympäristöarvoa. Metsähallitus hallinnoi valtaosaa alueen metsistä ja on näin ollen erittäin merkittävä rakentamisen vaikuttaja, mistä syystä Metsähallituksen suunnitelmiin on suhtauduttava vakavasti.

On tärkeää, että tukeudutaan parhaisiin selvityksiin tuulivoiman haittojen minimoimiseksi. Sen vuoksi tuulivoiman rakentaminen tulee aloittaa alueilta, jotka tehtyjen selvitysten perusteella parhaiten soveltuvat tuulivoiman rakentamiseen ja keskitettävä vähiten haittaa aiheuttaville alueille. Vasta, kun nämä alueet on rakennettu, mahdollinen jatkosuunnittelu on tarpeen, jos lisärakentamiselle on vielä perusteita.